

Н.В. Никоненко

E-mail: nataliianykonenko@gmail.com

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ У ПІДГОТОВЦІ ПЕДАГОГІВ КОРЕКЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

Підготовка фахівця європейського рівня передбачає, що у професійній діяльності він вільно володітиме своїм фахом та зможе орієнтуватися у дотичних галузях діяльності, буде готовим до постійного професійного зростання протягом всієї кар'єри, а також до соціальної та професійної мобільності. На нашу думку, все це неможливо без забезпечення у навчальному процесі сприятливих умов не лише для оволодіння студентами професійними знаннями, навичками та вміннями, але й для формування потреб самоосвіти та професійного самовдосконалення. Оскільки фахівці працюватимуть над власним професійним вдосконаленням самостійно, вважаємо використання засобів самостійної роботи необхідним елементом підготовки в університеті, а формування навичок самостійної роботи у студентів – пріоритетним напрямом роботи.

Педагог корекційної освіти на практиці – це не лише знавець основних дисциплін природничого і гуманітарного циклів, але й фахівець, який володіє основами теорії та методики викладання цих дисциплін, основами педагогіки інклюзивного навчання, спеціальної, медичної і вікової психології, анатомії, фізіології та патології дітей та підлітків. Якісні та кількісні параметри підготовки спеціаліста корекційної освіти повинні відповідати вимогам освітньо-кваліфікаційних характеристик та програми, згідно з якими фахівець готується до здійснення навчально-виховної, науково-методичної та організаційно-управлінської діяльності в різних типах навчально-реабілітаційних закладів. Такий фахівець зможе навчати учнів з різними вадами математики, української мови, природознавству, географії, історії, ручній праці тощо, проте як і будь-який інший європейський фахівець він має бути конкурентоздатним на ринку праці, вільно володіти своїм фахом, орієнтуватися у дотичних галузях діяльності, бути готовим до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності.

Самостійна робота студентів переслідує одну або декілька з поданих нижче **цілей**:

- опрацювати навчальні матеріали і підготуватися до наступного практичного/семінарського/лабораторного заняття, використовуючи підручники, посібники, довідниковий та інший матеріал (пропедевтична робота перед виступом із презентаціями, проектами, участю у ділових та рольових іграх; виконання домашнього завдання);

- опрацювати матеріал, який студент не зрозумів у ході аудиторної роботи (з цією метою повинен опрацюватися матеріал, поданий передусім у списку літератури, запропонованому викладачем, у інших джерелах, що використовувалися на аудиторних заняттях, або матеріал подібного типу, підібраний самостійно);
- виконувати науково-дослідну роботу (написання тез, статей, курсових та дипломних робіт, наукових проектів);
- підготуватися до певного виду контролю знань, умінь та навичок (складання тестів, модульних контрольних робіт, заліків, іспитів, державного іспиту);
- оволодіти або покращити якісні показники володіння вміннями, набуття яких визнається студентом необхідним для його навчальної та професійної діяльності (увесь спектр матеріалів та засобів навчання).

Говорячи про підготовку до професійної діяльності вчителів допоміжної школи та дефектологів загальноосвітніх та реабілітаційних закладів освіти, в першу чергу результати навчання описуються сформованістю таких умінь:

- розуміти сучасні теорію і практику дефектологічної науки;
- усвідомлювати сучасні поняття корекційної освіти на основі вивчення історії та науково-практичної логіки її становлення;
- володіти теорією про медичні та біологічні основи корекційної педагогіки та спеціальної психології; про закономірності психічного розвитку дитини, особливості та закономірності розвитку дитини з інтелектуальною недостатністю;
- володіти методами психолого-педагогічної діагностики;
- проектувати індивідуальні, розвивальні, освітні програми, відбирати методи та прийоми, що сприяють реалізації поставлених корекційно-розвивальних, освітніх, виховних завдань;
- враховувати у навчально-виховному процесі психологічні, вікові, індивідуальні особливості дітей, а також особливості порушень їх розвитку і ступеню його можливої компенсації;
- здійснювати керівництво пізнавальною діяльністю розумово відсталих дітей, спираючись на спеціальні дидактичні принципи;
- організовувати психолого-педагогічний супровід дитини з обмеженими можливостями;
- здійснювати профілактичні заходи та корекцію соціальних відхилень у дітей;
- виконувати посередницькі функції між дітьми та соціальними службами; готовність представляти інтереси вихованців від імені освітньої установи в судово-правових та інших органах.

Природно, що засоби, форми та прийоми самостійної роботи з майбутніми фахівцями корекційної освіти слід визначати залежно від обраного для опрацювання виду діяльності, спрямування конкретного вміння та використання технічних і нетехнічних засобів навчання.

За умови функціонування у ВНЗ ресурсно-інформаційного центру (self-access centre), позааудиторна самостійна робота локалізується у ньому, оскільки передбачається, що такий центр містить всі можливі засоби для самостійного оволодіння професійними вміннями, тобто інтегрує у собі бібліотеку, комп'ютерну лабораторію та кінотеатр. Вільний доступ до великої кількості наукових джерел, довідкової та періодичної літератури за фахом, дидактичного матеріалу, в тому числі спеціально розробленого для студентів певного напрямку підготовки, бази документальних, науково-популярних та художніх фільмів, комп'ютерних програм для навчання дітей відповідно до нозологій, рівня навченості і просування – ці можливості, зібрані разом у одному спеціалізованому приміщенні і доступні відповідно до графіку роботи, є потужним засобом активізації позааудиторної самостійної роботи студентів. Ресурсні центри для студентів розглядаються як засоби формування індивідуалізації та самостійності при виконанні завдань, засіб розв'язання проблеми змішаних груп і самонавчання. Студент може працювати там, використовуючи всі необхідні навчальні матеріали, корегувати й оцінювати свою роботу за умови існування надійних і зрозумілих критеріїв її оцінювання, що сприяє поглибленню і зміцненню знань.

Доведена ефективність запровадження професійного портфоліо у навчальний процес спонукає говорити про укладання та використання професійного портфоліо педагога корекційної освіти. Поданий у ньому перелік професійних умінь та таблиця самооцінки дозволять спланувати власну самостійну діяльність з метою оволодіння майбутньою професією.

На кафедрі педагогіки та корекційної освіти Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара розпочалась підготовча робота для запровадження новітніх засобів навчання та розробка методики їх використання у навчальному процесі.